दलितः १। जातः शरः १। व्यासात् १०। शरोनात् ९। शर १। सङ्गुणात् ९। मूलम् ३। द्विनिघ्नं जाता जीवा ६। एवं ज्ञाताभ्यां व्यावाभ्यां व्यासानयनं यथा जीवा- ६। छे ३। वर्गे ९। शर १। भक्ते ९। शर १। युक्ते जातो व्यासः १०।

अथ वृत्तान्तस्त्र्यस्रादिनवास्रान्तक्षेत्राणां भुजमानानयनाय करणसूत्रं वृत्तत्रयम्।

त्रिद्व्यङ्काग्निभखन्द्रैः १०३९२३
खिवाणाष्टयुगाष्टभिः ८४८५३।
वेदाग्निवाणखाश्वैश्च ७०५३४
खखाभ्राभ्ररसैः ६०००० क्रमात्॥
वाणेषुनखवाणैश्च ५२०५५
द्विद्विनन्देषुसागरैः ४५९२२।
कुरामदशवेदैश्च ४१०३१ वृत्तत्र्यस्रे समाहृते॥
खखखाभ्रार्क- १२०००० संभक्ते
लभ्यन्ते क्रमशो भुजाः।
वृत्तान्तस्त्र्यस्रपूर्व्वेषां
नवास्रान्तं पृथक् पृथक्॥

उदाहरणम्।

सहस्रद्वितयव्यासं यद्वृत्तं तस्य मध्यतः।
समत्र्यस्रादिकानां मे भुजान् वद पृथक् पृथक्॥

अथ वृत्तान्तस्त्रिभुजे भुजमानानयनाय।

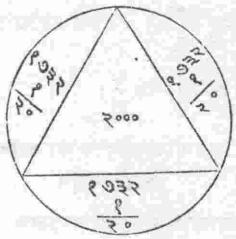

व्यासः २०००। त्रिद्व्यङ्काग्निभखन्द्रैः १०३९२३। गुणितः २०७८४६०००। खखखाभ्रार्कैः १२००००।

भक्ते लब्धं त्र्यस्रे भुजमानं १७३२ १/२०।

वृत्तान्तश्चतुर्भुजे भुजमानानयनाय।

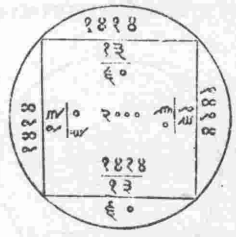

व्यासः २००० त्रिवाणाष्टयुगाष्टभिः ८४८५३ गुणितः १६९७०६,००० । खखखाभ्रार्कैः १२००००। भक्ते लब्धं चतुरस्रे भुजमानं १४१४ १३/६०।

वृत्तान्तः पञ्चभुजे भुजमानानयनाय।

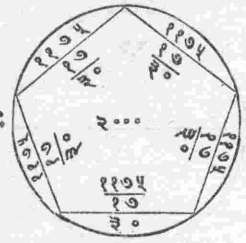

व्यासः २०००। वेदाग्निवाणखाश्वैः ७०५३४। गुणितः १४१०६८००० खखखाभ्रार्कैः १२००००।

भक्ते लब्धं पञ्चास्रे भुजमानं ११७५ १७/३०।

वृत्तान्तः षड्भुजे भुजमानानयनाय।

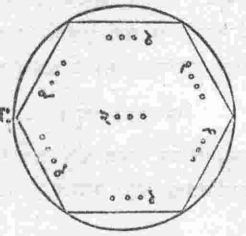

व्यासः २००० खखाभ्राभ्ररसैः ६०००० । गुणितः १२०,०००,००० । खखखाभ्रार्कैः १२००००। भक्ते लब्धं षड्स्रे भुजमानं १००० ।

वृत्तान्तः सप्तभुजे भुजमानानयनाय।

व्यासः २००० वाणेषुनखवाणैः ५२०५५। गुणितः १०४,११०,००० । खखखाभ्रार्कैः १२००००। भक्ते लब्धं सप्तास्रे भुजमानं ८६७ ७/१२।

वृत्तान्तरष्टभुजे भुजमानानयनाय।

व्यासः २०००। द्विद्विनन्देषुसागरैः ४५९२२। गुणितः ९१,८४४,००० । खखखाभ्रार्कैः १२००००

भक्ते लब्धमष्टास्रे भुजमानं ७६५ ११/३०।

वृत्तान्तर्नवभुजे भुजमानानयनाय।

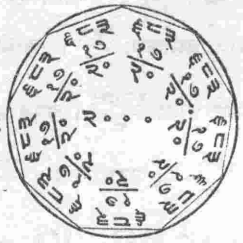

व्यासः २०००। कुरामदशवेदैः ४१०३१ गुणितः ८२,०६२,००० । खखखाभ्रार्कैः १२००००। भक्ते लब्धं नवास्रे भुजमानं ६८३ १७/२०।

एवमिष्टव्यासादेभ्योऽन्यापि जीवाः सिध्यन्तीति तासु गोले व्योत्पत्तौ वक्ष्ये।

अथ स्थूलजीवाज्ञानार्थं लघुक्रियया करणसूत्रं वृत्तम्।

चापोनविघ्नपरिधिः प्रथमाक्षयः स्यात्
पश्चाहतः परिधिवर्गचतुर्थभागः।
आद्योनितेन खलु तेन भजेच्चतुर्घ्न-
व्यासाहतं प्रथममानमिह व्यका स्यात्॥

उदाहरणम्।

अष्टादशांशेन वृतेः समान-
मेकादिनिघ्नेन च यत्र चापम्।
पृथक् पृथक् तत्र वदाशु जीवां
खाङ्कानितं व्यासदलञ्च यत्र॥

७५४

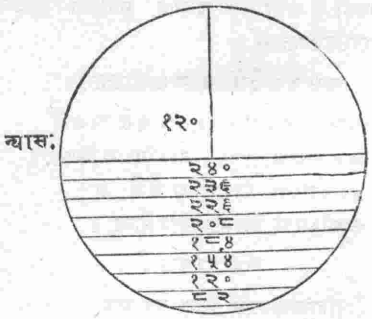

४२

व्यासः २४०। अत्र किलाङ्कलाघवाय विंशतेः सार्द्धार्कशतांशमिलितः सूक्ष्मपरिधिः ७५४। अस्याष्टादशांशः ४२। अत्रापि अङ्कलाघवाय द्वयोरष्टादशांशयुतो गृहीतः अनेन पृथक् पृथगेकादिगुणितेन तुल्यं धनुषि कल्पिते व्याः साध्याः।

अथवाच सुखार्थं परिधेरष्टादशांशेन परिधिं धनूंषि चापवर्त्ता व्याः साध्यास्तथापि ता एव भवन्ति।

अपवर्त्तिते न्यासः। परिधिः १८। चापानि च १। २। ३। ४। ५। ६। ७। ८। ९। यथोक्तकरणेन लब्धा जीवाः ४२। ८२। १२०। १५४। १८४। २०८। २२६। २३६। २४०।